

VÄSTGÖTA- BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

Nr 6

Årgång 64

2009

Tomtebo

Foto Leif Brunnegård

Profilen - Tomtemor

sidan 5

Farsoter genom århundranden

sidan 10

Hänt på bögda... sidan 12

Foto:
Charles
Hammarsten

HKH Kronprinsessan Victoria Västergötlands Hembygdsförbunds beskyddarinna

Innehåll

Var finns Årets hembygdsförening?	3
Tankar i tiden.....	4
Profilen - Tomtemor	5
Helt naturligt - Spervaneken julgåva	7
Vängasystrar bevarar julbakstradition	8
Århundradets kärlekssaga	9
Farsoter genom århundraden.....	10
Ryda Hembygdsförening 90 år	12
Norra Härene hembygdsförening 50 år.....	13
Älekulla Hembygdsförening 50 år.....	13
Berghems Hembygdsförening 60 år.....	14
Alla Föreningars Dag i Vårgårda	15
Snacka om ringled.....	16
Olaus dröm blev verklighet	17
Skördefest utmed Göta Kanal	18
En vital gräsrot Åsaka Björke hembydsf.....	19
Skördefester på många platser	20
Läsvärt i korthet.....	21
Vispa, vispa sockerkaka	22
Bland poesialbum och ådersnappare.....	23
Hej Tomtegubbar.....	24

För redigering/layout svarar Leif Brunnegård, Asklanda Ekehagen, Vårgårda, och tidningen trycks hos Rydins Tryckeri AB, Nossebro.

Utgivningstider är 22-28 febr, 15-21 apr, 24-30 juni, 24-30 aug, 26-30 okt, 24-28 nov.

Senaste manusdag 6 veckor före utgivning.

Hemsida: www.hembygd.se/vastergotland

VÄSTGÖTA- BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete,
natur- och kulturminnesvård.

Medlemstidskrift för

Västergötlands Hembygdsförbund
Årgång 64

Utkommer med 6 nummer per år
Avgift 2010 150:-

Redaktörsgrupp: Roland Antehag, Lilla Mjölseredsv
9, 466 95 Sollebrunn, tel 0322/402 55,

e-post: roland.antehag@telia.com

Leif Brunnegård, Asklanda Ekehagen, 447 93 Vårgårda,
tel 0322/66 10 26 e-post: vbn.red@tele2.se

Hans Menzing, ansvarig utgivare, Marumstorget 1,
532 32 Skara, tel 0511/12643,

e-post hans.menzing@telia.com

Övriga i redaktionskommittén:

Eva Bergström Hyenstrand, Carl von Linnés väg 2,
Skultorp, 541 55 Skövde, tel 0500 - 43 30 13,

e-post: hyenstrand@hotmail.com

Jan-Olof Berglund, Stora Rör, Nolgården 3,
54015 Våring, tel 0500-441105, 0708-420453,

e-post: j-o.berglund@telia.com

Ann-Britt Boman, Spireavägen 5, 513 35 Fristad
tel 033 - 26 19 21, e-post annbritt.boman@telia.com

Tage Brolin, Bäckaskog, Främmestad, 465 97 Nossebro,
tel 0512/531 50, e-post: tb.bygg-tjanst@telia.com.

Birgit Carlsson, Ljungås, 519 91 Istorp,
tel 070-620 66 66, e-post bisido@hotmail.com

Stig Green, Fjällrosv 1, 516 32 Dalsjöfors,
tel 033 - 10 15 85, e-post: stig.green@bornet.net.

Per-Göran Persson, Östergården 1, 54066 Sjötorp,
tel 0501-50138, 070-7838079.

e-post pellep@telia.com

Förbundsordförande: Eva Bergström Hyenstrand.
Förbundskassör: Hugo Isaksson, Ådalavägen 2,

523 92 Timmele. Tel 0321 - 300 01

e-post hugo.isaksson25@hotmail.com .

Kanslist: Eva Mann, Västergötlands Hembygdsförbund,
Box 15, 534 21 Vara, tel 0512-10550 fax 0512-339 42,
bost. 0511-37 03 30,

Bankgiro 378-5383, Plusgiro 8 57 59-9,

Kansliets e-post: vasterg.hembygdsf@telia.com

ISSN 0346-4954

God Jul
och
Gott Nytt År
önskar
Västergötlands
Hembygdsförbund

Var finns Årets Hembygdsförening 2010?

Till årets höjdpunkter hör korandet av Årets Hembygdsförening vid våra årsstämmor. En lång rad välförtjänta föreningar har belönats under åren, senast Kinnekulle och Fristad, men många fler finns som borde få belöningen.

Nu finns chansen.

Glöm all blygsamhet och sänd in en ansökan där ni berättar om er säkert mycket omfattande verksamhet. Lyft då gärna fram nya arrangemang som kan ge inspiration till andra föreningar, men gärna också arbetebland barn och ungdomar. Eller satsningar som samlar hela familjen. Kort sagt, det handlar om det där lilla extra. Belöningen kommer på vår årsstämma i Skene den 9 maj nästa år där hembygdsvännerna i Mark står som värdar. Diplom plus 5000 kronor blir den direkta belöningen, dessutom brukar det bli stor uppmärksamhet i Västgötabygden och förhoppningsvis även i lokaltidningarna.

Vi vill ha ansökningarna senast den 1 mars insända till Kansliet i Vara, med adress Västergötlands Hembygdsförbund, Box 15, 534 21 Vara.

Små små ord av kärlek...

Rubriken har jag lånat av Harry Hjärne, tidningskung i Göteborg för 50-60 år sedan. Han hade en spalt på ledarsidan där han skrev små vardagsnära kortisar om sånt som han tyckte var bra eller dåligt. Jag minns att jag var förvånad över att en sådan storgubbe kunde ha en så fin rubrik.

Varför har jag lånat den? Den första anledningen är att vi som jobbar med Västgötabygden är så glada över alla positiva kommentarer vi får från vår läsekrets. Ibland kommer hälsningen som e-brev, ibland när vi träffar folk i olika sammanhang.

Den andra anledningen är att vi tycker det är roligt att Ni är så bra på att sända in text och bilder till oss. Nog är det fascinerande att drygt femtio personer skickat in antingen text eller bild under det senaste året. Vi hoppas att det blir ännu fler nästa år.

Inför ett nytt år brukar man ofta ha en nyårsönskan. Det har vi i redaktionskommittén också. Vi har drygt 2.300 prenumeranter. Eftersom vi är drygt 40.000 medlemmar i Västergötlands Hembygdsförbund borde det inte vara helt omöjligt att dubbla antalet prenumeranter. I en del av våra 215 föreningar bjuder föreningen sina styrelsemedlemmar på en prenumeration på Västgötabygden. Hur gör Ni i Er förening? Du som tycker att vår tidning är bra, värva en ny prenumerant i Din bekantskapskrets. Eller Du kanske skall ge bort en prenumeration i julklapp eller present.

För 150 kronor om året får Du sex nummer hem i Din brevlåda. Är Ni tio stycken som går samman och beställer prenumerationen samtidigt kostar det bara 130 kronor per år att få tidningen i brevlådan. Jo, Du såg rätt, vi höjer prenumerationspriset med några tior. Det är fem år sedan sist.

Tack för i år,

Redaktionskommittén

Tankar i tiden ...

Det är viktigt, att när man inventerar gamla torpställen, inte glömmer de gamla kulturväxterna, som oftast finns runt torpen. Växterna rymmer lika mycket kulturminnen som torpen.

Jag har i många år varit intresserad av växter och trädgård. Med åren har det blivit mer tankar på de gamla mormorsväxterna. Vid de gamla torpen fanns ofta några äpple- och körsbärsträd, samt syren- och schersminbuskar. Därtill kom på våren den gamla enkla påskliljan, som översvämmade trädgården i sin prakt. Aklejan hör till de klassiska torpblommorna, lättodlad och ljuvligt vacker. Bondros eller mormorsros kan man hitta vid gamla torpgrunder än idag. Bondpioner är en av våra nostalgiska blommor, där samma rot kan bli över 100 år gammal. Löjtnantshjärta är en favorit. Kaprifolen, som doftar så ljuvligt, den användes ofta att klä in förstubron med. Tänk att sitta där en varm sommarkväll och känna den härliga doften av kaprifol! Tigerlilja och krollilja i sin prakt, lyste upp runt stugväggen. Fingerborgsblomman eller digitalis, som den heter på latin, kan blomma hela sommaren. Den har också en spännande historia som medicinalväxt. Lupinen är en blomma, som har en ofantlig kraft att överleva. Borst-nejlikan har en gammaldags charm och blommar i många färgnyanser. Stormhatt och dagliljor, är lättodlade och charmiga. Höstrudbeckia är en högväxt perenn, som lyser upp i höstrabatterna. Glädjande är att många plantskolortagit upp dessa dåtidens blommor igen.

Ingrid Zackrisson vid schersminbusken.
Foto Jan Zackrisson.

En viktig del av vårt hembygdsarbete är, att föra denna kunskap vidare, det är en del av vårt kulturarv. Till sist en uppmaning: Var rädd om de gamla kulturväxterna!

Ingrid Zackrisson

Gammal vävstol i bruk inför julen

Västgötabygden 6:09

Om man smyger sig in i hembygdsgården, Klockaregården, Horred kan man, om man har tur, finna den flitige vävande förläggaretomten i farten. Tomten väver på en miniatyrvävstol, som för några år sedan kom tillbaka till bygden efter att i många år ha varit borta. Den kom från Valter Bornemark som är son till den flicka som en gång fick ta emot vävstolen som gåva av en beundrande ung man, som tillverkat den till henne. Troligen var han son till någon av bygdens gamla vävstolsbyggare.

Birgit Carlsson

Västergötlands tomtar får nya dräkter avslöjar tomtemor

Om det var svårt att övertala tomtefar att ställa upp för en intervju förra hösten, så fodrades än mer övertalning att få tomtemor att gå med på ett samtal.

- Nej, nej jag vill inte komma i tidningen, det är alldeles för stort för mig. Och så blir det avundsjuka hos andra tomtefamiljer. Nej aldrig i livet!

- Men folket i Västergötland vill veta hur en tomtefamilj har det nu för tiden. Tomtefar gav ju en intervju förra året, det blir inte rättvist om inte du får komma till tals.

- Du hör väl vad jag säger. Men vill du komma på en kopp kaffe och sitta och prata en stund, så går väl det bra.

- Jag tackar för det. Ska vi säga nästa torsdag om du är ensam hemma. Jag vill inte att tomtelar blandar sig i samtalet.

- Det ska väl gå. Jag tror att han den dagen är på en planeringsdag inför julen.

En solig och stilla höstdag, den första i oktober månad, tar jag bilen och kör de fyra mil till Blekene gård i Asklanda. Jag funderar på hur jag ska få tomtemor att låta mig skriva ner en del av det vi kommer att prata om. Hon verkar bestämd av sig. På gårdsplan står tomtemor och väntar.

- Du är punktlig, hälsar hon och tar i hand. Följ efter mig så går vi till vårt nya hemvist. Jag har kaffet klart om det smakar.

- Va! Har ni flyttat?

- Ja du förstår att vår snälle bonde har skaffat fler kor och fantastiska maskiner att mjölka med. Så han behövde vartenda utrymme som fanns i lagårn. Han erbjöd oss att bo i ett litet hus inte långt bort.

Jag följer efter tomtemor. Vi går en stig och ett stycke bort skymtar jag en liten röd stuga.

- Här bor vi, säger tomtemor med stolthet i rösten. Kan man bo bättre på gamla dar?

Tomtemor Jenny, en verklig profil.

Profilen

någonstans nedåt Öxabäck.

- Men det är ju långt från Asklanda?

- Jag ville inte flytta, men tomtelar tyckte det skulle vara roligt att röra på sig.

- Ni är väl två som bestämmer!

Nu tittar tomtemor på mig med ett bistert leende och en intensiv blick.

- Vi kan diskutera med varann. Men till slut är det alltid hansom bestämmer. Men den här gången fick hangesig, tack vare bondens vänliga övertalning. Du må tro mig eller ej, ute bland folk kallar han sig feminist!

- Är han inte det då?

- Jag tror inte han vet vad feminism står för och kanske inte jag heller. Men jag har trott att feminism betyder något för kvinnfolken: att de inte ska göra allt i hemmet, laga mat, städa, tvätta, sy kläder och uppfostra barnen.

- Så tomtelar gör inte mycket i hemmet?

- Våldigt fint, säger jag. En liten trädgård runt huset. Äppleträd, vinbärsbuskar och rosor. Vilken tur ni haft!

- Det kan man gott säga. Så är det att bo på landet, där hjälperman varann. Varsågod och stig in i stugan.

Inne i huset är det ombonat och fint med randiga gardiner för fönstren, trasmattor på trägolven, en dubbelsäng, bord och stolar. I ett hörn står en Huskvarna vedspis och en diskbänk.

- Nu ska vi ha kaffe, säger tomtemor. Det blir inte sju sorters kakor, men kanelbullarna är färska.

- Tackar, det räcker för mig. Vilken tur Ni haft som fått hyra ett så fint hus. Det kostar väl en bra slant varje månad!

Tomtemor ler. - Vi får bo här utan att betala mot att vi har lite uppsikt på lagårn och de andra husen. Men du må tro att tomtelar satte sig på tvären till att börja med. Han ville flytta till ett äldreboende för tomtar,

Jennys stuga. Så kallar faktiskt folk i bygden vårt nya hem, man kan bli smickrad för mindre.

- Nej han ligger mest och vilar eller så är han ute och tar reda på vad folket i byn har för sig.

- Men du kanske aldrig låtit honom göra något i hushållet?

Tomtemor slår ner blicken och verkar fundera på något.

- Du kan ha rätt. Jag borde nog ha låtit honom göra vissa saker, som han är bra på. Städa till exempel, han är noggrann av sig. Han skulle nog ha ställt upp bara jag bett honom. Han har många goda sidor min lille gubbe.

- Nu pratar vi om något annat, säger jag. Har du inget riktigt namn?

- Jodå. Jag heter Jenny med Matildas ommandranamn. Alla kvinnliga tomtar heter Jenny efter damen som tecknade och målade tomtar i böcker, på bonader och på julkort. Tomtefar heter Axel, varför vet jag inte.

- Barnen då, hur går det för dem?

- Våra två pojkar börjar bli gamla de med. Den äldste har just konstruerat ett program, så att alla barn kan skriva in sina önskelistor på data. Det kommer att underlätta vårt arbete, påstår tomtefar. Den yngre syr upp en modern tomtedräkt, vi måste ju följa med i modet. Han vill att alla manliga tomtar ska raka av skägget och ha håret uppknutet som en viss Borg. Pälsen tomtarna använder på julafton ska vara blå istället för röd. För oss kvinnor tänker han sig hår som täcker ryggen långt ner mot baken, en mörk dräkt i flanel och en rutig halsduk i rött och vitt.

- Vad tror du om deras idéer?

- Deras förslag ska diskuteras på vår årsstämma i Kvänum nästa år. Jag är trött på min gamla tomtedräkt, så jag kommer att stötta sonens förslag. Men en tomte utan tomteskägg, det går ju inte. Vi ska också diskutera arbetsvillkoren på julafton. Föreningen "De nya tomtarna" kommer att förslå att alla julklappsutdelningskaskemellan fyra och sju på julaftons eftermiddag. Då missar varken

Ett stycke från allfarvägen bor tomten. Lugnast så, säger Jenny.

barn eller vuxna Kalle Anka eller Karl Bertil Jonsson. Vi ska också ta ställning till förslaget om att ideellt arbete på julafton ska värderas dubbelt upp.

- Något mer ni ska ta ställning till?

- Denyatomtarna föreslår att viskabyta utrisgrynsgröten och skinksmörgåsen på julafton mot risotto med skinka och svamp. Men det är att gå för långt, tycker jag. Några traditioner måste vi bevara, vi får inte bli för moderna.

- Något som oroar dig?

- Det är väl hälsan i så fall. Tomtefar klagar över sin onda rygg och själv har jag en besvärlig höft. Men lite skavanker får man stå ut med, när man blir gammal. Så önskar jag en jul med snö, det var längesen sist. Tänk om alla barn började sina önskelistor med: Jag önskar en vit jul, så jag kan träna skidor och bli lika bra som Charlotte Kalla eller Anders Södergren.

- Får jag skriva ner det vi talat om och ta in det i Västgötabygden?

Tomtemor Jenny ser på mig. Blicken är vänlig och hon ler lite underfundigt

- Jag gillar det inte, men om jag får läsa igenom vad du skrivit så får det väl gå. Du måste sluta med att tomtefar och jag önskar alla barn i Västergötland

EN GOD JUL OCH ETT GOTT NYTT ÅR.

- Det lovar jag och tack för kaffet. Det var roligt att få se hur fint ni fått det. Hälsa till tomtefar och glöm inte att han ska sköta en del av hemarbetet om han vill kalla sig feminist.

Under bilresan hem funderar jag på vad tomtemor berättade för mig. "De nya tomtarna" har många idéer. Västgötabygden bör nog bevaka deras årsstämma i Kvänum. Och innerst inne var nog tomtemor stolt över att bli omskriven i Västgötabygden

Text Roland Antehag
Foto Lena Assmundsgård
Leif Brunnegård

Spervaneken julgåva främst till oss själva!

När det lackar mot jul är ofta en havrekärve (spervanek på västgötska) lika obligatorisk som en julgran. Gärna placerad utanför köksfönstret så att vi vid morronfikat kan glädjas åt hur småfåglarna trängs på de guldglänsande stråna med sina knippen av fågelföda. Inte funderar vi på att det är rena hedendomen vi ägnar oss åt. Som så många andra julseder har julkärven en hednisk bakgrund, så från 1700-talet har vi en radda berättelser om präster som från predikstolen fördömde denna sed. Inte för att de missunnades småfåglarna lite julgodis, utan för att vantro och vidskepelse sprids, och att barn kan förledas i frestelser. Vilka frestelser det handlar om, får vi inte veta, men något förskräckligt var det nog.

Helt naturligt

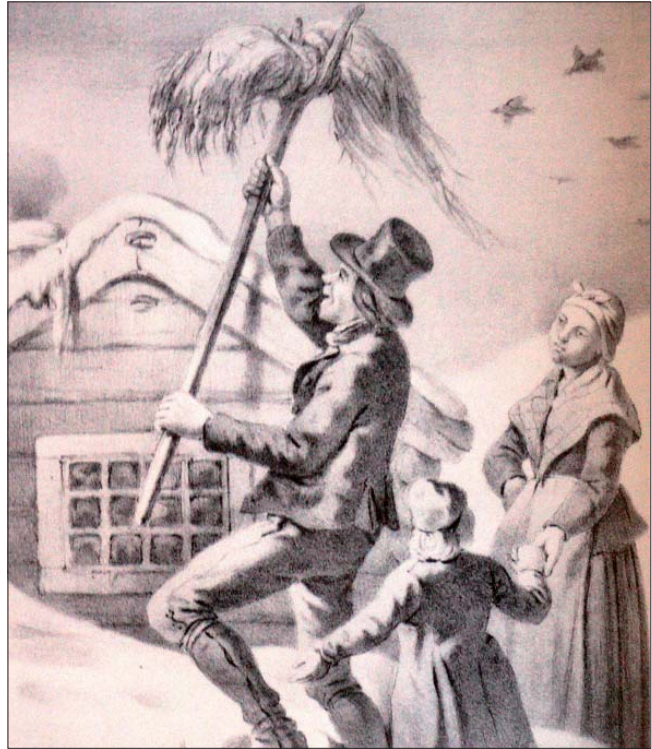
Gav god skörd

Ibland har julkärven kallats ett offer till Oden, och på sina håll sägs det att årets sista sädeskärve fick bli julnek. Detta för att få god skörd nästa år. Det låter inte otroligt, i Norra Vånga bar man ju ännu under 1800-talet omkring en träfigur som kallades Kornguden och som skulle ge god skörd. Figuren var förmodligen en helgonbild, men det var nog för den tidens präster lika illa.

Andra, mer krassa människor, menar att julkärven helt enkelt är en muta till fåglarna så att de skall hålla sig till den och inte försöka äta annan säd som skall bli människoföda. Ungefär som tranorna utfordras nu för tiden, så att de inte skall ge sig på odlingarna.

Ingen favorit

I vilket fall så tror jag ärligt talat inte att julkärven är fåglarnas favoritjulkapp. De skulle säkert föredra att så säden tröskad och slippa trängas bland gungande strån i kamp om frön, som när de väl pillrats fram med stor

Hednisk tradition? Far reser julneken enligt en gammal teckning av C A Dahlström.

möda, ofta ramlar till marken där de stjäls av latare fåglar. Dessutom har även fåglar en kostcirkel att rätta sig efter, under en sträng vinter behöver de energirik föda och inte bara torr havre. Vid jul har ju fåglarnas provningar dessutom inte börjat på allvar, det är fram mot slutet av vintern som kampen för livet brukar börja. Så vi får nog erkänna att kärven är mest för oss själva, för en riktig jul kräver ju en spervanek där julröda domherrarkappas med andra hungriga småfåglar. Dessutom inbillar vi oss gärna att vi gjort en insats för våra flygande små vänner.

Hans Menzing

Spelgalet i Tibro

Alla som minns de gamla sällskapsspelen som samlade familjen under kulna kvällar eller regniga sommarkvällar kan återuppliva minnena på Tibro museum. Fram till 20 december visas gamla spel från schack till senare tiders spel, ofta starkt präglade av sin tid och dess kändisar. Vi inser att senare års finansbubblor inte är en tillfällighet, i Monopol och liknande finansspel lärde vi oss jaga storvinster. Där var det dessbättre bara papperspengar som förlorades. Extra intressant detta år 200 år efter kriget då Finland förlorades är ett gammalt spel som bygger på just detta olyckliga krig då vi verkligen spelade högt och förlorade.

Vängasystrar bevarar julbakstradition

Vi som läser Borås Tidning kunde på julafton 2008 läsa om fyra systrar från Larsagården i Vänga som uppehåller traditionen med mammas julkakor. Några dagar före jul hade de haft besök av Marianne Hedenryd, journalist på Borås Tidning och frilansfotografen Anders Ylander. Jag har fått låna en del av texten men jag har också pratat en del med en av systrarna Karola Eckerström.

Formbakelser. Systrarna Karola, Hjördis, Lilly och Anna i baktagen.

Töserna i Larsagården

Systrarna heter Karola Eckerström, Hjördis Hjorth samt Anna och Lily Johansson. Vi träffas rätt ofta och ibland träffas vi för att baka våra favoritrecept. De flesta av dem kommer från mamma Ellen, berättar Karola.

Recepten förs i arv och har noga samlats i klippböckerna för att bevaras till kommande generationer. Till jul är det mamma Ellens kakor som gäller. Kakor som är förknippade med många minnen för systrarna.

Det var till jul och påsk det bakades kakor, säger Karola. Anna, näst äldst av systrarna, minns hur det gick till hemma i Larsagården. När vi gått och lagt oss på kvällen före julafton gjorde mamma i ordning kakorna. När vi kom upp på morgonen hade hon ställt dubbla formbakelser på bordet. Men det var först på julaftonskvällen som julkakorna serverades och man fick smaka på det underbara som man väntat så på. I vardagslag var det inga kakor, det var bara till kalasen vi fick kakor, säger Lilly.

Öppna spisen

Kakorna bakades i järnspisen, brödet till jul bakades däremot i den öppna spisen som finns bevarad i salen på Larsagården. Här kunde det bakas 75 till 80 brödkakor åt gången och dagen före julafton var det viktigt att skura golvet efter baket i ugnen.

Hjördis påminner om att det inte fick skräpas ned för mycket från elden för då blev brödet fult. Helst skulle det vara furuved. Sedan var det förstas bra om det var kallt när man skulle förvara brödet. Det förvarades på vinden i mangelkorg eller baktråg.

Larsagården byggdes 1820. Systrarna är uppväxta på gården och Karola bor här idag. De berättar hur det

firades jul på gården när deras farmor och farfar bodde här med tio barn.

All mat lagades i öppna spisen och på jul tog man in halm som lades på golvet. Till matensamlades man runt ett stort slagbord. Ett lakan lades på bordet som julduk.

Baktradition

Tiderna har förändrats, men traditionen att baka julkakor bevaras. Pepparkakor fanns alltid i hemmet till jul och nu bakar systrarna sina kakor

efter olika recept. Hjördis kavlar sin deg till hjärtan. Det skulle ha varit cedroolja i degen, men jag tar pepparmyntsolja i stället, berättar hon. Så är det nejlika, kanel, bikarbonat, två hekto smör och ett hekto socker i degen. Karolas favorit recept som hon gärna bakar är lite annorlunda. Pepparkaksdegen innehåller inga andra kryddor än ingefära och därför brukar alla barn gilla de lite mildare kakorna.

Ordning och reda

Man måste förbereda julbaket berättar systrarna. Olika degar tas fram, kavlas ut, läggs på plåt och gräddas. Mamma Ellens löv kavlas och gräddas liksom de finska kaffebröden med bittermandelolja. Och så förstas judebröden. Julkakan som mamma Ellen alltid bakade, den tas ut med runda mått, doppas i krossad kanel och pärlsocker men skall inte penslas.

Formbakelserna med sylt görs i mammas formar. Pepparkaksformarna har också hängt med i många år. Och så bakas förstas "dubbla", mamma Ellens julkaka som gjordes kvällen före julafton. Tunna kakor av mördeg läggs ihop med äppelmos emellan.

Numera bakar systrarna inte lika mycket som de gjorde förr. Då var det kaffe och kakor som gällde på kalasen och det som man inte orkade äta upp fick man ta med hem i en påse.

Första julen jag var gift bakade jag 15 sorter, berättar Anna. Nu brukar det bli fyra sorters kakor till jul, säger Lilly.

I hemmet på Larsagården bakades inte bara småkakor. Sötbröd och siktekaka med fänkål och anis fattades inte till doppet i grytan. Lilly påminner om att till jul

gjorde alltid mamma en vetekaka med russin som var pudrad med pärlsocker. Och ringarna gjorde hon av vedegen, berättar Karola. Ofta blandade hon i flott efter slakten och smör. Jag tar i stället hälften margarin och hälften smör.

Ringarna bakas utan recept.

Hjördis blandar som hon alltid gjort. Hon värmer en och en halv deciliter grädde, Tar i lite mjöl, tar lite smör och lite margarin och en klick fläskflott. Ibland tar jag också

i lite hjorthornssalt.

Systrarna har sina favoriter.

Bondkaka, säger Hjördis direkt. Judebröd, säger Karola. Lilly föredrar spritsar medan Anna har lite svårare att bestämma sig. Det får nog bli drömmar och så formbake, säger hon.

Text Leif Brunnegård

Foto Anders Ylvander

Århundradets kärlekssaga

Sommaren 1776 städslades den unge fattige poeten Thomas Thorild som informator på det vackra Ronnum utanför Vargön. Den sommaren förändrades hans liv, han blev blyxtförälskad i familjens äldsta dotter, 15-åriga Anna Brita, under utflykter i trolska lundar vid foten av Halleberg eller romantiska promenader utmed den brusande Göta älv. Kärleken var besvarad, av Anna Brita men inte av hennes far. Min dotter skall inte kastas bort på en utfattig poet, röt den mäktiges superkargören Henric Herman af Dittmer och satte stopp för kärlekssagan.

Ofta osams

Om ni undrar så var en superkarg en av de rikaste och mäktigaste vid det rika och mäktiga Ostindiska kompaniet, och han fick alltid som han ville. Stackars Thomas fick söka sig annat arbete, och eftersom han hade en förmåga att bli osams med de flesta hade han livliga litterära duster med prostens son i Floby, Johan Henric Kellgren, och lyckades rentav bli åtalad för högförräderi och tryckfrihetsbrott. Hans enda verkliga gynnare var den lika originelle herren till Dagsnäs, Per Tham, men vad hjälpte det, Thorild landsförvisades. Under resten av sitt liv skrev han högstämde romantiska dikter om sitt livs stora kärlek, Anna Brita, försäkras det i litteraturvetenskapliga luntor, som brukar gotta sig åt denna kärlekssaga.

350-årsjubileum

Menså kom för något decennium sedan ett storverk i två band om Thorild där allt avvisades. Kärleken på Ronnum var en tonårsförälskelse, och dog ut av sig själv som sådana brukar. Frågan är om inte litteraturvetaren som

Ronnum utanför Trollhättan var platsen för ett litterärt kärleksdrama.

dödade all romantik rentav kom från Vänersborg.

Men idag när man firar 350-årsjubileet av Thomas Thorilds födelse kan det väl vara lämpligt att damma av historien igen, det är väl inte många som fortfarande läser hans dikter så kärlekshistorien är väl snart det enda som är värd att minnas.

Hur det gick för unga vackra Anna Brita? Jodå, hon giftes bort med Skarabiskopens son Anders Forssenius och bosatte sig på Skofteby utanför Lidköping där åarna Flia och Lidang går samman, inte mycket att komma med jämfört med Göta älv. Anders var en mycket modern lantbrukare, alltför framåt kanske, men urusel ekonom, så Anna Brita blev bara rik på barn. Men kanske kan man tyda de tio barnen som ett bevis på att hon blev lycklig utan sin Thomas.

Hans Menzing

Nästa års stämma i Mark

Västergötlands Hembygdsförbunds stämma år 2010 äger rum söndagen den 9 maj i Mark. Det blir gudstjänst i Kinna kyrka och sedan lunch och förhandlingar i Kunskaens hus, Skene. Efter stämman blir det föredrag om Marks historia och betydelse som gränstrakt mellan Sverige och Danmark. På hemvägen hoppas vi att västgötarna kan ta sig tid att besöka Rydals museum. Välkommen till gränsbygden Mark.

Farsoter genom århundraden

Digerdöden, smittkoppor, koleran, lungnoten och spanska sjukan som plågat mänskligheten under sekler. De flesta av dem har spridit sig över hela världen och de har tagit livet av fler människor än någon katastrof vidrabbats av, alla krig inräknade.

En viktig förutsättning för sjukdomarnas spridning har alltid varit människans sociala natur – vi trivs med att bo tillsammans. Även närheten till våra husdjur (om vi inkluderar en del ofrivilliga sådana också) har varit betydelsefull. När vi började resa runt jorden ökade riskerna för spridning över stora avstånd och idag vet vi att det räcker med något dygn för att nå alla jordens hörn. Begreppet epidemian används för att beskriva spridning i större grupper och över stora ytor och om större delen av jorden drabbas använder man begreppet pandemi.

Medvetenheten om att sjukdomar kan smitta har funnits långt tillbaka i vår historia men hur det går till och vad som orsakar infektioner är relativt ny kunskap. Långt in i vår egen tid har tankarna om skämd luft (miasma) levt kvar parallellt med att kunskapen om levande smittämnen (det vi idag kallar bakterier och virus) har vuxit fram. Men många andra övernaturliga förklaringar fanns kring hur smittan uppstått och spreds. Det kunde handla om att det var en man i gula kläder eller ett barn som var pesten vilket ledde till att en man i Halland slogs ihjäl och att barn begravdes levande för att hindra smittan. Ympning infördes i Sverige i mitten av 1700-talet för att förhindra spridningen av smittkoppor. Vid ympning använde man levande smittkoppsvirus vilket var både svårhanterligt och riskfyllt. Kring 1800 började man istället använda kokoppor som var mer lätthanterligt och begreppet vaccination myntades - av vacca som betyder ko på latin.

Historiska epidemier och pandemier

Digerdöden från 1300-talet

Digerdöden är detsamma som pest, en sjukdom med olika uttryck – böldpest med varfyllda bölder, lungpest med blodhosta och blodpest med allmän blodförgiftning. Sjukdomen orsakas av en bakterie (*Yersinia pestis*) som sprids med svartråttans loppor.

Epidemin startade i mitten av 1300-talet och spreds från land till land med skeppsråttorna och när den väl etablerats så svepte den fram från stad till stad och skonade ingen. Till Sverige kom den västerifrån via

På en lövklädd åkerholme ligger Skarstads kolerakyrkogård. En stenunderträdens lövvalvdärute berättar om farsotens som drabbade många i bygden.

Norge på våren 1350 och när seklet var över var halva befolkningen död. Pesten återkom sen i flera omfattande epidemier fram till början av 1700-talet då den i princip försvinner. Orsaken till den snabba nedgången är lite oklar men var sannolikt en kombination av bättre bostadsstandard och det faktum att den idag helt dominerande bruna råttan konkurrerade ut sin svarta kusin. I och med penicillinets upptäckt på 1940-talet blev pest en lättbehandlad infektion där den numera dyker upp.

Smittkoppor på 1700-talet

Smittkoppor hade funnits i Sverige sen medeltiden men spridningen ökade kraftigt under 1700-talet, sannolikt på grund av ett ökat resande. Den var orsakat av ett virus med mycket hög smittsamhet (endast mässling är mer smittsamt) och den hade (tillsammans med mässling) under 1500- och 1600-talen utplånat stora delar av Nord- och Sydamerikas ursprungsbefolkning när kolonistörerna tog den med sig från Europa. Även i Europa och Sverige drabbades befolkningen hårt med många miljoner döda. De som överlevde blev ofta blinda, döva, skalliga och koppärriga.

1963 hade vi det sista utbrottet av smittkoppor i Sverige med knappt 30 sjuka och fyra döda. 1979 förklarades sjukdomen som officiellt utrotad tack vare systematisk vaccination.

1800 talet – kolera och lungnot

Densvåradiarré sjukdomen kolera kom till Göteborg med en smittad sjöman i juli 1834. Snart hade en omfattande

epidemi spridit sig över landet och sjukdomen skulle sen under århundradet återkomma ett flertal gånger fram till 1873 då den sista begränsade epidemin bröt ut i Skåne. Då hade redan den engelske läkaren Snow konstaterat att latrinförorenat vatten spred sjukdomen och tio år senare identifierades bakterien. Numer kan vi behandla sjukdomen med antibiotika och vätskeförlusterna vid diarrén kan hanteras – om sjukvårdsresurser finns där sjukdomen bryter ut.

Tuberkulosen, eller lungsoten, var den andra sjukdom som under 1800-talet fick en renässans. Den var välkänd sen långt tillbaka i historien men nu bredde den ut sig och dödade tiotusentals människor varje år när det var som värst. Sjukdomen orsakas av en bakterie med låg smittsamhet och smittspridningen krävde nära kontakt med den sjuka under lång tid. Antalet sjuka sjönk först under andra halvan av 1900-talet då vi fått en bättre levnadsstandard och nya antibiotika.

1900-talet – influensapandemiernas århundrade
Influensa är en virussjukdom som vi delar med flera djurarter, bland annat fåglar och grisar. Virusets arvs massa som förändras snabbt vilket innebär att det varje år dyker upp nya varianter som kan ge infektioner trots vaccinationer. Djurvirus kan också förändras och smitta mellan människor vilket sannolikt händer ofta.

Den första pandemin var Spanska sjukan som startade, trots namnet, i Asien och spreds över Europa och drabbade Sverige 1918-19. Dödligheten var mycket hög, dels för att viruset förefaller ha varit ovanligt aggressivt,

dels för att det samtidigt spreds halsflussbakterier (Streptokocker) som gav upphov till svåra lunginflammationer. Detta var innan penicillinet var upptäckt och epidemin dödade upp till 35% av dem som insjuknade.

Asiaten 1957 och Hong Kong 1968 kom också österifrån och drabbade många men dödligheten stannade på under 1%. Det var i samband med dessa pandemier som kopplingen till djur- och fågelinfluensa började beskrivas.

I april 2009 beskrevs de första fallen i Mexico av det som kom att kallas svininfluensan, eller den Nya influensan. Att denna variant förefaller ha muterat från ett virus hos grisar är alltså inget konstigt och det som hittills har kännetecknat den är en hög smittsamhet, förhållandevis lindriga symtom och få dödsfall.

Framtiden

Det finns ingenting som talar för att vi kommer att slippa nya epidemier och pandemier i framtiden. Det finns dessutom fortfarande stora delar av vår värld där befolkningens levnadsförhållanden, den förbyggande hälsovården och sjukvården är sådana att de fortfarande drabbas av farsoter som vi i Sverige är lyckligt förskonade från. Men någon ny digerdöd lär inte drabba oss.

Veta mera?

En utmärkt bok att fördjupa sig i om man är intresserad av farsoternas kulturhistoria är Skäckens tid (1999) av Bengt Tollerud.

Ragnar Lindblad

Sockennamn bevaras

Sockennamnen kommer att bevaras för framtiden. Det konstaterar Hembygdsrörelsen förnöjt efter att ha tagit del av utredningen om den framtida folkbokföringen. Hembygdsrörelsen har drivit på och har fått gehör för sina åsikter. Konkret innebär utredningens förslag att man 2015 inför ett nytt folkbokföringsbegrepp, distrikt, som bygger på församlingsindelningen då kyrkans kildes från

staten 2000. Skälet är att församlingarna alltsedan dess slås samman och försvinner i en rasande takt.

Förslaget gör att framtidens folkbokföring kopplas till dåtidens sockenbegrepp, det gör det lätt att forska och innebär att sockennamnen bevaras.

Text Hans Menzing
Foto Lars-Erik Kullenwall

Hänt på bögda...

Ryda hembygdsförening 90 år

Ryda Hembygdsförenings första möte hölls den 5 december 1919. Från början var det en föreläsning- och hembygdsförening som anordnade föreläsningar med hembygdstema.

Sedan slutet av 1930-talet har föreningens arbete kretsat kring ortens store son biskop J A Eklund och bevarandet av hans föräldrahem i Ekebacka Helås.

På senare tid är skötsel av en skvaltkvarn vid Almåsåsen, ryggåsstugan i Åshult och Lars-Augusts stuga, utlåning på Helås Bokstation, bevarande av gamla föremål och traditioner, några av föreningens arbetsområden.

Hela jubileumsåret finns skyltar vid infarterna till Helås för att synliggöra föreningen i bygden.

En fest den 5 december i Amandas hus kommer att avsluta 90 årsfirandet.

Hjalmar och Anders Johanssons snickeri

Ett av de senaste åtagandena som Ryda Hembygdsförening gjort är övertagandet av Hjalmar och Anders Johanssons snickerverkstad, Ekebacka, med inventarier och iordningställt denna till ett snickarmuseum.

I slutet på 1900-talet köpte bröderna Per Olof och Claes Göran Svensson, Hagen, den jordbruksfastighet å vilken snickerverkstaden bland annat var belägen av Anders Johansson, Ekebacka. Snickerverkstaden hade då i stort sett stått oanvänd i några årtionden. Den fick fortsätta stå intakt och oanvänd tills år 2008 då bröderna Svenssonerbjöd Ryda Hembygdsförening inventarierna och att dessa fick stå kvar i lokalerna.

Hjalmar Johanssons om iordningställd och startade verksamheten var född i Öster Bitterna församling år 1884. Hjalmar Johansson flyttade till Ryda år 1913 i samband med att han gifte sig med Hilda Andersdotter, född 1884, i Lillegården, Ekebacka. Hjalmar livnärde sig på vad jordbruket gav samt som snickare. Ryktet säger att han var med och snickrade när Bjertorps slott byggdes.

Undan för undan inköptes olika maskiner till verkstaden hemma på gården och olika möbler började tillverkas efter beställning. Verksamheten blev under en deltidperiod ganska omfattande. Många av dem möbler som tillverkades finns idag kvar i bygden.

Hjalmar och Hilda fick två barn, Karin, född 1915 och Anders född 1918.

Bror Jonsson berättar gärna om snickeriverkstaden på Enebacken

Anders fortsatte i faderns fotspår med snickerverkstaden och åtskilliga möbler tillverkades efter beställning. Noggrannheten var stor så att beställningarna tog ofta lång tid. Med tiden avmattades verksamheten för att omkring 1980 helt upphöra.

Då Ryda Hembygdsförening fick överta verkstaden och inventarierna hade denna i stort sett stått orörd i 25 – 30 år. Här fanns maskiner och handverktyg av olika slag i stor uppsättning som speglade tidsperioden från 1930-talet och framåt. Köpta ritningar över möbler i stor omfattning hittades och likaså även ett antal årgångar av svensk hantverkstidning. Allt har iordningställts och kan nu visas för intresserad allmänhet.

Hjalmar och Anders var även jägare och i museet finns fångstfällor av olika slag en del tillverkade på platsen.

Biodlingsutrustning finns också uppställd för visning då Hjalmar var biodlingstillsyningsman och stor biodlare.

Det hela är en värdefull dokumentation för nuet och framtiden som speglar en verksamhet från svunnen tid. Visning kan ske av Bror Jonsson telefon 0512 15005.

Text Mona Köpsén och Bror Jonsson
Foto Mona Köpsén

Norra Härene hembygdsförening 50 år

Strax söder om Lidköping ligger Norra Härene socken. Typisk jordbruksbygd i kanten av den bördiga Varaslätten även om det i modern tid blir allt färre som försörjer sig på modernäringen.

Hembygdsföreningen bildades 1959 och vid starten fick man en gammal stuga, Fridas stuga, som gåva av en medlem. Frida, som egentligen hette Elfrida Sahl, som bodde där till sin död i mitten av 1950-talet. Fridas morfar, Stöta-Sven flyttade stugan till sin nuvarande plats omkring år 1860. Efter hans död bodde Fridas mor Stöta-Svenna-Mari kvar i stugan tillsammans med sin dotter.

På 1970-talet flyttades en skiftesverksladugård med vasstak och tröskverksvandring från Mellby och en smedja som tidigare stått i Fogdegården har uppförts intill stugan. Med Fusagårdens skola i N Härene som förebild har ett äldre bostadshus inretts till byskola som den kunde se ut för 100 år sedan. Två vagnslider är uppförda och för att kunna ta hand om alla redskap och föremål som medlemmar och andra vill skänka till föreningen så håller man just nu på och planerar för ytterligare utrymme.

Genom en donation av målaren, urmakaren och träsnidaren Linus Johansson har föreningen fått dispositionsrätten till övervåningen i kyrkskolan i N Härene och där förvaras bland annat de träskulpturer som Linus Johansson gjort. Målare-Linus som han i dagligt tal kallades började sin yrkesverksamhet på 1920-talet och så gott som alla hem i Härene med omnejd anlitate honom för målning och tapetsering. Från varje tapet han

Spinnrocken finns på plats i Fridas stuga.

satt upp så har han sparat en bit och på baksidan noga noterat hos vem och i vilket rum han tapetserat. Detta utgörens intressanta sammanställning över hur tapetmodet utvecklats under 1900-talet.

Föreningen håller även på med ett fotoprojekt som innebär att man samlar och dokumenterar gamla foton från bygden och försöker identifiera de personer som finns på foton. Bland annat har man fått tillgång till cirka 400 glasplåtar tagna omkring 1910 — 1920 och dessa läggs nu in på data.

Den 18 oktober firade föreningens sitt 50-årsjubileum med en festlighet i Bygdegården.

Bertil Karlsson

Älekulla hembygdsförening en 50-åring i södra Mark

Älekulla Hembygdsförening firade sin 50-åriga tillvaro med fest i bygdegården en vacker lördagkväll i september. Av föreningens 188 medlemmar deltog ett 50-tal tillsammans med inbjudna gäster. Föreningens ordförande Solbritt Johansson hälsade välkommen och berättade att föreningen bildats i syfte att bevara gamla saker och redskap från jordbruket samt även möbler, husgeråd och fotografier.

Föreningen bildades kring Nyestugan. Från början

övertog föreningen en stuga som hade inköpsavboställskassan redan 1954. Då började tankarna kring en hembygdsförening gro. De växte sig starka fram till 1959 då föreningen bildades. Under tiden hade en linbasta och en magasinbyggnad flyttat till stugområdet. Stugan kallas Nyestugan och byggdes omkring 1850. Flera familjer och hantverkare har sedan bott och verkat i stugan fram till 1954 då Lunds-August avled. August Olsson med hustru Johanna var stugans sista invånare.

Eva Bergström Hyenstrand når fast utmärkelsen på Dagmar medan Märta väntar på sin tur.

Årligt engagemang

Förutom att vårda hembygdsstugan erbjuder föreningen många aktiviteter till glädje och avkoppling för bygdens innevånare. De årliga aktiviteterna är traditionella, som gökotta med tipspromenad, midsommarfirande vid hembygdsstugan, valborgsfirande och boule- och grillkväll. Dessutom samverkar föreningen med andra i samband med nationaldagsfirande, friluftsgudstjänst och tomteparad.

"Ellen" gav kol och hattar

Större enskilda insatser har också gjorts under åren. En omfattande torpinventering där nittioåttio dokumenterats, fotoutställning och kolning av en mila. Milan fick namnet Ellen efter "ellen" som var lös i de 25 kubikmeter björkved som skänkts av föreningens medlemmar. Kolningen tog flera dygn och "Ellen" måste passas hela

Förtroligt samtal. Märta Persson Dagmar Andersson.

tiden. Ellen gav riklig utdelning och många fina minnen från aktiviteter som ordnades vid milan under arbetets gång. Föreningens damer passade på att lära sig tova ull och gjorde hattar till "kolarna".

I början ...

Dagmar berättar att hon sprang runt i socknen i lindgrön kjol, med rosettbak, och försökte få personer intresserade av att bilda en hembygdsförening.

Vid 50-årsfesten fick de två välförtjänta, glada och tacksamma damerna som varit med i alla de 50 åren ta emot Sveriges Hembygdsförbunds hedersnål med lagerkrans och tre manliga medlemmar fick Västergötlands hembygdsförbunds diplom. Förbundsordförande Eva Bergström Hyenstrand delade ut de fina utmärkelsen.

Birgit Carlsson

Berghems Hembygdsförening firade 60-årsjubileum

På Sveriges nationaldag, den 6 juni, firade Berghems Hembygdsförening 60-årsjubileum.

Under en himmel som varken lovade det ena eller det andra hissades den svenska flaggan vid Berghems Hembygdspark, men som en liten hälsning från högre makter höll sig regnmolnen ifrån byn under hela eftermiddagen och solen glimtade fram alltemellanåt. I parken visades upp minishetlandssponnies, där det yngsta fölet endast var en vecka gammalt. Dessa sötnosar lockade till sig många beundrare under dagen.

I en hembygdspark som visade sig från sin vackraste sida samlades ca sjuttio personer för att delta i det of-

ficiella firandet under eftermiddagen.

Firandet inleddes med en välkomstdrink och att föreningens ordförande Alf Henningsson hälsade alla hjärtligt välkomna. Därefter presenterade Arne Kilén en kort historik över föreningens sextio år. Som inbjuden högtidstalare höll Inger Dahlgren, en kvinna med ordets gåva, ett tal som rörde och berörde det mesta och de flesta som har anknytning till Berghem.

Ordförande för Västergötlands Hembygdsförbund, Eva Bergström Hyenstrand samt ordföranden i Marks Hembygds-krets och Surteby Kattunga Hembygdsförening, Lena Johnsson framförde sina gratulationer.

Därefter vidtog en friluftsgudstjänst i samarrangemang med Svenska Kyrkan där prosten Stellan Oltéus höll i predikan och Svante Andreasson stod för musiken.

Som avslutning för det officiella firandet bjöds samtliga in på kyrkkaffe i hembygdsgården, där det också fanns en liten fotoutställning från olika skeden i Berghems Hembygdsförenings historia. En samling som folk samlades kring och det blev en trevlig stund med många minnen och skratt. Minns du... Kommer du ihåg... Där är ju...

På kvällen tändes grillarna upp och ett trettio-tal personer samlades för att ha en trivsamt grillkväll, där också vädergudarna var på vår sida. Strax efter att maten var uppäten kom en rejäl hagelskur men då var det bara att fortsätta inne i hembygdsgården.

Där bjöds det på en heldels spontanmusik, Madelene Hansson hämtade sin saxofon och spelade några låtar. Ingegerd Karlsson hade med sitt dragspel och spelade, både till de barn som deltog i festen, vilka gick upp och sjöng några visor, och det blev lite allsång utan krav på varken det ena eller det andra.

På det hela taget var det en väldigt trevlig dag

Eva Bergström Hyenstrand, Västergötlands hembygdsförbund samt Marks Hembygdskrets och Surtebykattunga Hembygdsförenings ordförande, Lena Johnsson gratulerade jubilarerna.

som blev precis vad deltagarna gjorde den till och arrangörerna, Berghems Hembygdsförening ville ha, en opretentiös fest för folket i byn.

Anneli Hansson

Alla föreningsdag firades i Vårgårda

I Vårgårda har man en förening för alla kommunens föreningar som heter Vårgårda Föreningsråd. Orsaken till att den bildades var att några föreningar i kommunen hade en del projekt på gång som naturligtvis kostade pengar. Mansamråddet med kommunens kultur- och fritidschef Sven-Åke Mökander och kanske kunde man söka pengar hos Allmänna Arvsfonden och kanske skulle det gå bättre om man sökte tillsammans. En gemensam ansökan från sju Vårgårda föreningar sändes iväg. En sådan ansökan hade Allmänna Arvsfonden aldrig fått tidigare, så den gick inte att behandla. Men föreningsfolket hade lärt sig att man kan hjälpa varandra och man ville gärna fortsätta att träffas. Man inbjöd alla föreningar i kommunen. Idag är det dryga 60-talet föreningar med i Föreningsrådet och man har en styrelse som kläcker idéer om gemensamma drag.

Gullan Karlsson, Lena Bergstena informerade om sin förenings verksamhet.

1970-talet och man kunde konstatera att även 70-talets pryglar har hunnit bli historia.

Leif Brunnegård

Snacka om Ringled!

Lidköping försökte några år muntra upp bilisterna med ringblommor i rondellerna på sin ringled och då måste förstås Skövde bjuda över. Det gör man med stora gyllene ringar i en av sina rondeller, tydligare kan väl inte ringled markeras. Fast de guldgyländringarna berättar egentligen en helt annan historia, minst 500 år gammal.

Folkvandringstiden brukar utpekas som en ovanligt dramatisk tid, men kan knappast konkurrera med 1900-talet ifråga om krig och folkmord. Tiden var dock ett gyllene tillfälle för våghalsiga slagskämpar att skapa en gyllene framtid i de eviga krigen på kontinenten. Kanske var det allra bäst att satsa på hunnerna, för det tvingades till sig enorma mängder av guld, och den krigare som höll sig framme kunde få med sig en rejäl guldhög hem. Kanske hade herren till den tidens Timboholm i Skövde slagits för Attila och hans hunner, han hade i alla fall lagrat upp mängder av guld i tenar och ringar. Kanske planerade han att låta göra sig en guldhalskrage som klassade ut kungakollegan borta på Ållebergs äne.

Kanske besegrad

Av någon anledning blev det inte av, kanske var det denne småkung från Skövde som besegrades och offrades vid Finnestorp? Guldet blev liggande tills en novemberdag

Vilken rondellskyltning! De jättelika gyllene ringarna berättar om den skatt man hittade här för drygt 100 år sedan.

1904 då Carl Sjöle-Lotta Wernlund och Per Bly-Per Rythén skulle gräva bort en jordkulle för att snygga till och använda jorden till något nyttigt. Det glömdes kanske i glädjen över att finna drygt sju kilo 24-karatigt guld.

I sådana fall brukar folk vara efterklokka, men här hade I O Fridell redan två år tidigare upptecknat folksägner som talade om besynnerligheter kring högen. Bland annat försäkrade en äldre dam att det var farligt att gå till kullen, där finns massor av lyktegubbar. Ser inte han Fridell, hur guldslottet lyser där borta, sa hon.

Guld i Stockholm

Säkert fanns det de som svor över att de inte trott på gumman när hon försäkrade att en skatt fanns gömd där och

grävt långt tidigare. Idag har förstås guldet försvunnit till Stockholm, där lägger man ju beslag på alla våra skatter, men kopior finns på museet i Skövde, där man också kan få veta mer om skatten och dess historia.

Under tiden får turister som jagar förbi undra över varför man i Timboholms rondellen visar upp guldringar i jätteformat. Det är alltså en hyllning till den gamla kungen och till Sjöle-Lotta och Bly-Per.

Hans Menzing

Miljoner kronor till hembygdsgårdar

Sveriges Hembygdsförbund har blivit huvudman för projektet Hus med historia som av regeringen fått 30 miljoner kronor till byggnader som förvaltas av hembygdsrörelsen och representerar lokal kultur.

Arbetet kommer att organiseras under hösten och satsningen på totalt 30 miljoner fördelas på 2010 och 2011. Hembygdsrörelsen har länge propagerat för be-

hovet av statligt stöd för de unika byggnader som finns inom rörelsen och nu finns alltså chansen för västgötska hembygdsentusiaster att söka pengarna till sina favoritprojekt.

Det gäller nog att hänga på snabbt, många kommer att vara intresserade av pengarna.

Hans Menzing

Olaus dröm blev verklighet efter fem generationer

Peter Wahlberg förverkligade morfars farfars

En liten bit från Sandhults kyrka, på vägen mellan Alingsås och Borås, ligger Börshults Gård. Där finns idag ett modernt gästgiveri som vår familj gästade en lördagseftermiddag i juli. Som avslutning på besöket berättade Elisabeth Wahlberg, som driver gästgiveriet tillsammans med sin man Peter och sonen Joakim, om gårdens historia. Jag tyckte den var spännande och här kommer den i en förkortad version.

Olaus satsade

Börshult Gård byggdes 1836 av Peters morfars farfar Olaus Andersson Wahlberg. Eftersom huset var ovanligt stort för att vara byggt på den tiden så tror vi att det byggdes som ett gästgiveri. Två fulla våningsplan och ett vindplan. Vad vi vet så har gården inte använts som gästgiveri eftersom reglerna på den tiden sa att det skulle vara 15 km mellan varje gästgiveri. Det fanns ett i Hedared och ett i Sjömarken, så det blev helt enkelt för nära emellan dessa.

Andra generationen på gården var sonen Adolf och Lovisa. Lovisa kom från torpet Bjällåsen och arbetade som lärarinna i Hedared, den första lärarinnan som byn hade. När hon gifte sig med Adolf flyttade de till Börshult. På den tiden fick inte gifta kvinnor hålla på med lärrinneyrket, så hon fick sluta.

Gården delas

På 1910-talet blev det generationsskifte. Gården delades i två delar och morfar Albin fick köpa ena halvan och hans bror August fick köpa den andra. Nu kom det sig så, att Albin fick ett hus på sin andel, det fick inte August. Albin hade redan ett hus i Borås på stadsdelen Tullen

där han drev en livsmedelsaffär i källaren. Detta gjorde att familjen inte flyttade ut till Börshult. Huset blev då väldigt stort för Adolf och Lovisa som bodde kvar. Det bestämdes då att halva huset skulle arrenderas ut. Hyresgästerna bodde i köket och kammaren och själva bodde Adolf och Lovisa i salen och gröna rummet.

Missnöjd August

Samtidigt som de första hyresgästerna bodde på gården kom August på att han behövde ha ett hus. Han tyckte att affären hade blivit orättvis, så han gick ner i skogen och tittade på Albins furor. Hallå där, sa Albin, de där rör du inte! Bröderna blev riktigt osams, men till sist kom de fram till en lösning. De beslöt sig för att dela på Albins hus. Man monterade ner hela övervåningen lager för lager och byggde upp det som ett nytt hus på annan plats.

Hyresgästerna tyckte att det hela var vansinnigt eftersom det blev ett fullständigt sjöslag av allt regnande. (Det står en byrå i "gröna rummet" som vittnar om detta, den är alldeles bubblig på ovsidan.) Till sist fick man på taket igen och huset kunde torka upp.

Hyresgästerna avlöste varandra ända tills Peters mor Thyra fick köpa gården på 50-talet. Hon bodde där tillsammans med sin man Erik, som gick bort 1993. Thyra somnade in i maj 2000.

Sonen Peter tar över

Nu fick Peter ett hus över och det beslutades att det skulle startas upp en verksamhet som konferens- och kursgård och kanske också som gästgiveri. Efter omfattande renovering för att ta fram den gamla stilen med linoljefärger och tidsenliga detaljer, startade verksamheten november 2002. Senare köptes en grannfastighet som gjordes om till gårdshotell. Fem generationer tog det innan gårdentillslut blev ett gästgiveri. Så långt Elisabeths berättelse.

Kanske var Olaus besviken att hans dröm om ett gästgiveri inte kunde förverkligas. Han ville säkert ha sett hur vägarfare med två- eller fyrspann svängde fram på gården. Nu kommer skjutsarna fram till Elisabeth och Peter, men med betydligt fler hästkrafter. Kanske ser inredningen i stort sett ut som Olaus hade önskat på ett undantag när köket. Olaus kök hade säkert en öppenspis med grytor på tre ben som man lagade maten i. Dagens kök i Börshult är säkert lättare att jobba i.

Text Leif Brunnegård

Foto Peter Wahlberg

Skördefest utmed Göta kanal

Laila Esplunds hönor rönt stort intresse, framför allt hos barnen, i bakgrunden Emmy Rolfsdotter med sin häst.

Ärtsoppa! På kvällen serverade Bengt Magnusson och Håkan Lans ärtsoppa.

Skördefesten, som gick av stapeln för femte året, har utvecklats och sträckes signumera utmed hela Göta kanal från Sjötorp till dess utlopp i sjön Viken vid Tåtorp. Det var massor av besökare på Hamnplan i Lyrestad, där förutom hembygdsföreningen även näringsidkare och övriga föreningar gjorde sitt till för att alla skulle trivas, dessutom var vädrets makter på sitt bästa humör.

Laila Esplund hade med sig en del av sina hönor i en bur, vilket lockade många nyfikna, framför allt barn. Populär bland barnen var också Emmy Rolfsdotters häst som lockade barnen till en ridtur. "Bastugänget", med handlar'n i spetsen hade provsmakning och sålde charkuterivaror av vildsvin, vilket snart var slutsålt.

Michael Karlsson, hemvändandelyrestadsbo, visade sina konstverk, vilket lockade många intresserade.

Halmgänget visade i församlingshemmet hur de gör sina alster, vilket visade sig vara en hel vetenskap för en utomstående.

I Hamnmagasinet var hela dagen en strid ström av kaffesugna gäster, på kvällen kokade och serverade Bengt Magnusson och Håkan Lans ärtsoppa och föreningens flinka damer bakade stompa, ett slags trunnbröd som smakade väldigt bra, lokalen var i stort sett fullsatt mellan klockan 18.00-22.00.

Stompa. Föreningens kassör Ingrid Karlsson bakar stompa.

I Magasinet var det också en utställning av gamla kläder, dessutom visade guldsmeden från Hova Jan-Erik Hedelin målningar och reliefer från 1970-80-talen.

P-G Persson

Tänk gärna
på Västergötlands Hembygdsförbund när Du betalar Dina fakturor. En liten gåva då och då är värdefullt för förbundet när de regionala pengarna minskar. Bankgiro 378-5383, Plusgiro 8 57 59-9.

En vital gräsrot- Åsaka-Björke Hembygdsförening

Västergötlands Hembygdsförbund har 215 medlemsföreningar. En av dessa är Åsaka-Björke Hembygdsförening. Den bildades år 1981 och har 233 medlemmar. Socknarna Björke och Åsaka i sydöstra delen av Trollhättans kommunärföreningens upptagningsområde. Skogs- och lantgårdar och småindustrier dominerar.

Föreningens stolthet är Hembygdsgården Östanbäck som föreningen köpte år 2004. Ett boningshus, som ser modernare ut än det i verkligheten är. Huset flyttades från Främmostad till Östanbäcksgård av Andreas Andreasson, när denne år 1879 förvärvade gården.

-Vi hade länge talat om att skaffa oss en egen lokal, när vi våren 2004 fick nys om att Östanbäck var till salu. Det blev inte långt mellan ord och handling och för en köpeskilling om 250.000 kronor blev huset vårt, berättar föreningens vice ordförande Sven Andersson.

Man märker stolthet och sakkunskap, när Sven visar runt. Ett rödmålat ett och etthälvplanshus med en glasveranda, en byggnadstradition på landsbygden som finns på många platser i vårt land. Invändigt har man med varsam hand renoverat köket och de tre rummen.. Tapeter i gammaldags stil, kornischer med vita spetsgardiner för fönstren, trasmattor på golven och kakelugn i finrummet.

Flera har hjälpt till med renoveringsarbetet, men

mest har en trojka bestående av Uno Gottfridsson, Sven Andersson och Sven Johansson arbetat med att få huset i ett ändamålsenligt skick.

Åretsstorabegivenhet på Östanbäck var temadagen "Livet på landet förr" den 17 maj. Det var visning av vardagliga sysslor, som förekom i ett lantbruk i början av förra seklet: smörkärning, brödbak, ystning av ost och tillagning av råmjölkspannkaka (kalvdans). Barnen fick bekanta sig med djur från en lantgård och ponyridning. Omkring 200 personer besökte hembygdsgården denna dag.

Föreningen har gett ut fem skrifter om händelser

och verksamhet i bygden. Den senaste kom ut år 2008. I denna kan man läsa om Den dagen bombplanet slog ner, vilket hände 1944, hur Åsaka-bygden elektrifierades med början på 1920-talet och om en planerad kulturstigi Vittene, där det gjordes guldfynd i mitten av 1990-talet. Mycket innehållsrika och välskrivna artiklar.

Varje år ordnas en gemensam aktivitet med Gärdhems, Tunhems och Vänersnäs hembygdsföreningar. I år var Vänersnäs värd med en föreläsning, Hallbygästgiveri och färdvägar på Näs under 1700-talet.

Årligen ordnas också en resa, detta år till Husvarna Fabriksmuseum. Alltid med en fullsatt buss.

Det är kanske inte någon nydanande, omstörtande verksamhet som Åsaka-Björke Hembygdsförening bedriver. Det är ett antal mestadels äldre, som håller liv i traditioner, samlar bygdens folk till trivsamma sammankomster, ger liv åt några byars historia och skapar samhörighet och känsla för en bygds kulturarv. En förening bland många, som är hembygdsrörelsens gräsrotter och förvaltare.

Heder är denna viktiga kulturgärning

Text Roland Antehag
Foto Uno Gottfridsson

Skördefester på många platser i Skaraborg

Falbygdens Skördefest - Mekelsmäss

Sedan år 2000 firas skördefest på Falbygden. Första året skedde det som en del i kommunens millenniefirande. Året därpå bildades föreningen Falbygdens Mat & Kultur och det är den föreningen som anordnade årets fest för nionde gången. Detta sker i regel sista helgen i september, men har haft lite olika former under årens lopp. Evenemanget har dock blivit större för varje år. Invigningskerpåfredagen, då man också har festligheter på Stora Torget i Falköping. Lördagen har under alla år varit den stora högtidsdagen med marknad på Stora Torget i Falköping och konstnatt på kvällen. I år hade en av stadens butiksägare lyckats locka 33 veterantraktorer och 2 veteranlastbilar som då och då körde en rund i procession genom staden. Likaså marscherade musikkåren Mössebergarna runt på torget och spelade. Kåren passade också på att fira sitt 90-årsjubileum denna helg.

Invigningen

Den skedde i år liksom förra året i en av Falbygdens 51 socknar. Förra året blev Ullene Årets Falbygdssocken med påföljd att socknen i år fick äran att ansvara för invigningen av Mekelsmäss. Det gjorde Ulleneborna med den äran. Ullene kyrka var fullsatt när Flobys unge kyrkoherde Magnus Carlsson hälsade välkommen och överlämnade ordet till en bygdens son, Leif Brunnegård, som förklarade årets skördefest invigd. Jenny Tidqvist-Karlsson, som också är en bygdens dotter avslutade högtiden i kyrkan genom att på el-orgel framföra ett musikstycke av Edvard Grieg.

På Ulla Hea

Från kyrkan tog sig den församlade menigheten på hästskjuts eller till fots till den gamla marknadsplatsen "Ulla he", där Leif Brunnegård berättade minnen från sin barndoms Ullene. Här medverkade också Mössebergs musikkår. Slutligen korades 2009-års Falbygdssocken, som blev Grolanda. Stolt tog ord förändaren i Grolanda hembygdsförening Per-Anders Rosén emot den sedvanliga skylten "Årets Falbygdssocken" och ett diplom. Skylten står nu uppställd utanför bygdegården i Grolanda.

Konstnatten

Höjdpunkten på Mekelsmäss är Konstnatten, som ökar

Dagen till ära spelade Mössebergarna på Ullaheia.

Glada Grolandabor som fick mycket beröm med sig hem.

i omfattning för varje år. Antalet utställningsplatser i Falköpings kommun uppgick till över 100 med bortåt 200 utställare. Det har blivit en riktig festkväll. Förutom traditionella ateljéer och utställningslokaler så är ett antal kyrkor öppna, liksom restauranger och andra samlingspunkter.

Skördefester i övriga Skaraborg

Även om Falköping var först med sin skördefest, så har

intresset också spridit sig till en stor del av Skaraborg. I år fanns det utställningsplatser i Tidaholm, i Östenbygden på drygt 15 ställen, i Mariestads centrum fanns utställningar på mellan 30 och 40 platser med kanske 100 medverkande. Dessutom var Kinnekulle med för första gången och här fanns också ett antal utställningsplatser. Totalt skulle detta innebära att drygt 400 medverkande konstnärer/konsthantverkare. Uppskattningsvis såldes konst under konstnatten för över en halv miljon kr. En annan intressant notering är att åldersspridningen som alltid är mycket god. Skördefesten har blivit en nykter och mycket städad tillställning.

Ekornavallen

Det vore fel att inte nämna vad som förekom på Ekornavallen under denna konstnatt. Som ett samarrangemang

mellan Ekornavallens Vänner, Falbygden Mat & Kultur och Västra Götalandsregionen framförde dansaren Anna Koch, koreografen Marie Fahlin och konstnärlige ledaren Mats Lindström en dans och liveelektronik- och lysrörsinstallation One-Inexakt. Cirka tusen personer besökte evenemanget.

One-Inexakt är inte en berättelse utan ett försök att åstadkomma ett artificiellt naturfenomen på en av Sveriges vackraste platser. Ungefär som en riktigt bra solnedgång som gör världen lite vackrare och som kan stanna som ett minne hos alla som får uppleva den." (Mats Lindström)

Text Lars-Erik Kullenwall

Foto Lars-Erik Kullewall och Ingemar Lundgren

Läsvärt i korthet

Pennor 1979 – 2009. Redaktör: Gudrun Wäpling, Falköping. Skrivarklubben Pennan, Falköping – Skövde. 64 sidor i litet format. Skrivarklubben 30-årsjubilerar med ett urval dikter och berättelser. Det mesta har förankring i bygden, dels hämtat ur historien, dels ur det egna livet. Allt präglat av stort engagemang och berättarglädje.

Byson. Tölnamästaren. Författare: Bertil Rydin. Förlag: Recito, Norsborg. 132 sidor i liten upplaga med massor av bilder från Bysons verksamhet och konst. Främst får man veta åtskilligt om de häradsstenar som runt om i landskapet berättar vår historia.

Skara stiftshistoriska sällskap. Medlemsblad 2009:3. Red. Johnny Hagberg. Utgivare: Skara stiftshistoriska sällskap. 20 sidor om Prästgården, ett kulturarv?, klosterörter och västgötar i psalmboken m m.

Västergötland i vikingatid. Eftertraktad del av det rika Götland. Författare: Henry A Dahl. Utgivare: Författaren i samarbete med Främmestads Hembygdsförening. 45 sidor med massor av fakta och funderingar kring storheter från Skoglar Toste och hans dotter Sigrid Storråda till dottersonen Olof Skötkonung, samt klenoder från vikingatid och minnen av vikingabygn Hnosby.

Billingsbygden nr 2/3 September 2009. Redaktör: Monika Moberg. En liten skrift som jag fått elektroniskt och som främst handlar om aktuellt i hembygden men också beskriver invigningen av naturreservatet Vallby Sörgården.

Meddelande från Föreningen för Västgötalitteratur nr 3 år 2009. Redaktör: Johnny Hagberg. 20 sidor om bl a Rune Ekre och bärsöndagarna på Kinnekulle.

Västergötland. Strövtåg i gammalt kulturlandskap. Författare och illustratör: Björn Gidstam. Förlag: Nor-

stedt. 303 sidor med härliga akvareller och faktarik text om det gamla kulturlandskapet. En mycket vacker bok om just det vi hembygdsvänner brukar syssla med.

Smultronställen på Falbygden. Vägvisare till naturliga besöksmål på Falbygden. Sammanställd och utgiven av: Falköpings Kommun, Falköpings Fågelklubb och Falbygden Naturskyddsförening. 108 sidor med massor av härliga bilder och texter om kommunens smultronställen. Kartor underlättar färden.

Vägvisare till Kinnekulle. En skrift om människan, naturen och landskapet. Redaktör: Maria Thordarson. Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götaland. 80 sidor med kartor, informativa texter och illustrationer av bl a Nils Forshed och Christina Jonsson.

Hans Menzing

Gamla foton från Östra Frölunda

Hembygdsföreningens nästa arrangemang är en fotoutställning på Ulfsheds Keramik och Kaffestuga, med cirka 130 foton som beskriver livet i Frölunda mellan 1860 och 1960. En studiecirkelgrupp har under tre terminer samlat in foton och berättelser om dessa och nu databearbetat och förstorat dessa till A3-format.

Utställningen är öppen under Ulfshedsöppetider det vill säga torsdagar-söndagar klockan 10.00-17.00. Vi startade den 7 november och håller på till och med den 20:e december.

Carin Mathiasson

Vispa, vispa sockerkaka...

Här om lördagen hörde jag klangen från kyrkklockor och mindes vispandet av sockerkakssmet sittandes på barndomens kökstrapp. Det varinnanköksmaskinernastid och med en rymlig skål och en rejäl visp skulle ägg och sockersmeten vispas ljus och luftig. Dettogsintidochföratt fördriva tiden lite, kunde man hitta på ord till kyrkklockornas klang. Det var farbror Lans som stod i tornet och skötte aftonringningen och till det passade vispa, vispa sockerkaka väldigt bra.

Mina syskon och jag kunde i tidiga år baka sockerkaka, träningen började med att först lära sig att smörja en form av barnstorlek och få lite av mammas färdiga smet, Sedan fick vi förtroendet att smörja och bröa den stora formen, hjälpa till att vispa äggsmeten ljus och luftig för att så småningom sköta alltsammans. När mamma köpte en köksmaskin kunde vi göra elektriska sockerkakor. Vad jag minns nu, så fanns nybakad sockerkaka varje lördag och den traditionen följde jag länge i min familj.

Ordbok

I svenska akademins ordbok förklaras ordet sockerkaka så här:

En kaka bakad med socker i smeten, numera som en i form, gräddad mjuk, större kaka bakad med ägg, socker och mjölo och andra ingredienser och ära vedd att delas i mindre stycken vid förtäring.

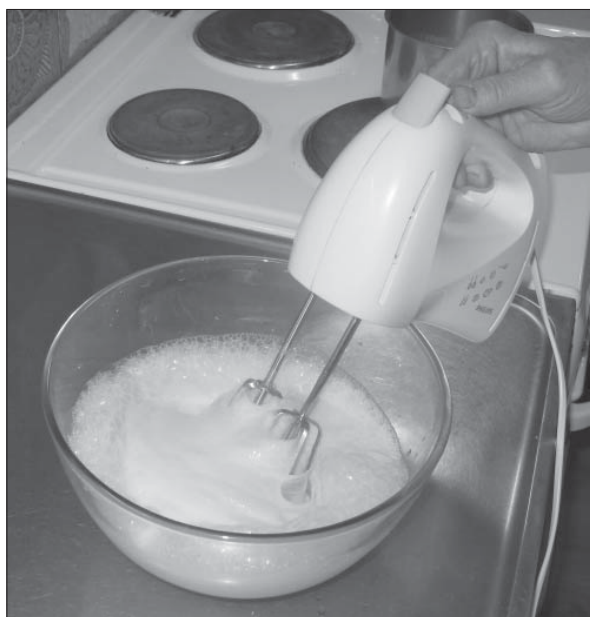
Hagdahls sockerkaka

Dr Hagdahl har i Kok-konsten (1891) beskrivit 10 olika sockerkakor. De flesta är gjorda på 14-16 ägg som grund. Trots att äggen var små då, blir det ändå en rejäl kaka som kräver 3 normala sockerkaksformar. Förvånandenog är kakorna smaksatta på samma sätt som idag; vanilj, choklad, mandel, apelsin, citronskal, rom, cognac och olika hackade frukter.

Så tidigt som 1808 finns dock en sockerkaksform med i en bouppteckning från Växjö

Mix

I mitten på 1940-talet lanserades den första kakmixen i USA, ett färdigberett pulver till mjuka kakor. Du

Elektrisk sockerkaka.

behövde bara tillsätta vatten och du hade din kaka. Men tillverkarna upptäckte snart att det var lättare att sälja kakmix om de amerikanska hemmafruarna själva fick tillsätta ett ägg och så blev det även i Europa något år senare.

Från USA till Sverige

Linnar Linnarsson berättar om livet förr i Västergötland.

På 1800-talet började man med sockerkakor, men mera allmänna blev de runt 1875. En kvinna som hade tjänst hos prostinnan Broström i Eriksbergs prästgård berättade att hon fick vispa

smet till sockerkakor, det tog cirka en timme för att få smeten tillräckligt pösig. Prostinnan var den enda som kunde baka så fina bakverk och det hände att hon fick beställning på sockerkakor. Oftast bakades fem kakor i olika storlek som sedan staplades på varandra. Därefter glaserades de med glasyr så de påminde om formen på spettekaka. Efter 1890-talet började de med det som man nu kallar tårter.

Mammas recept

Receptet på min mammas sockerkaka användes allmänt eftersom den inte fodrade några smörkuponger. Något som man inte hade så gott om under 1940-talet. Kakan var också billig (om man hade egna höns) och enkel att göra.

Med lite vispad grädde och konserverad frukt kunde man lätt upphöja kakan till tårta. När min lillebror och jag hade födelsedagskalas 1949, då festades det till rejält med chokladglasyr och många färgglada nonstopkarameller (de blev omåttligt populära under slutet av 1940-talet)

Sockerkaka från 1940

Ugn 175 gr i 40 min

3 ägg

2 kkp socker

5 msk hett vatten

2 kkp vetemjöl

1 tsk bakpulver

Smord hålfom

Gunvor Fröberg

Bland poesialbum och ådersnäppare

I Vårgårda har man dragit i gång ett samarbete mellan tre lokala museer och fyra hembygdsföreningar. Målet är att dokumentera vad man har och hur man skall gå vidare med att göra sina samlingar mer tillgängliga och intressanta. Projektet löper på tre år 2009 – 2011, och sker i samarbete med Leader+ Sjuhärad.

Med i projektet är Idrottshistoriska museet och Vågmuseet som finns på Tänga Hed i Vårgårda samt Missionshistoriska Museet som ligger i Ljurhalla. De fyra hembygdsföreningarna är Lena-Bergstena, Södra Härene och Vårgårda samt Svältornas Fornminnesförening i Ornunga.

Projektanställd

Sedan den 1 juni är Ulf Hedin projektanställd genom arbetsförmedlingens försorg. Hans anställning gäller i första hand fram till den 31 december 2010. Ulf har tidigare jobbat på bland annat Alingsås Museum och Föreningsarkivet i Alingsås. Första delen av arbetet är att med digitalkamerans hjälp dokumentera alla föremål. Ulf inledde sitt arbete i Södra Härene, men jag träffade honom på museigården Kyrkebol hos Svältornas Fornminnesförening.

1070 bilder

Vi sitter i mangårdsbyggnadens finrum på Kyrkebol. Ulf berättar, att han under en dryg månads arbete fotograferat cirka 1.070 föremål som finns i byggnadens bottenvåning. På min fråga om han hittat något roligt berättar Ulf att när man är i ett gammalt hem som den här gården, är det de personliga sakerna som berättar så mycket. Att läsa poesialbum från 1800-talet berättar om hur folk levde. Olika prylar berättar olika saker och att hitta Henrik Olssons medalj i blågult band berättar också en del om den forne ägaren på gården.

Ulf funderar kring innehållet i ett bokskåp.

Barnmorskans väska, som hon tog med signärden blivande fadern kom med hästochvagn för att hämta henne vittnar om vilka svårigheter som kunde drabba en barnaföderska. I ett skåp finns ett verktyg som smeden använde för att ta ut envärkandehand på en patient och i samma skåp finns åderlåtssnäppare. Varför, var och hur är ofta funderingar Ulf har när han ser olika saker.

Vad händer med korten

När all fotografering är klar, då börjar själva dokumentationen. När jag arbetar med en hembygdsförening skall allt läggas upp i en databas som heter Sofi och som finns hos Sveriges Hembygdsförbund. Då måste jag ha hjälp av någon i föreningen som kan berätta om de olika föremålen. Som regel finns det en inventarieförteckning som är påbörjad för länge sedan. I bästa fall berättar den om vad föremålet kallas, vad den använts till och var den kommit ifrån. Men när man går igenom ett museum så här grundligt då upptäcker man att föreningen halkat efter med registreringen.

Arkivansvarig

Tack vare datoriseringen har vi nu mycket bättre möjligheter att göra ett bra jobb med att dokumentera våra museer och hembygdsgårdar. Se till att Ni utser en arkivansvarig, eller kanske flera. På den här typen av hembygdsgård kan det vara bra att man har en ansvarig för mangårdsbyggnaden, en annan har hand om uthusen med verktyg och redskap. En tredje person kan ansvara för föreningens böcker, olika dokument och har man mycket foton kan det vara bra att någon kanske bara ägnar sig åt dem.

Det skall bli spännande att följa arbetet och säkert får vi anledning att återkomma och berätta om resultatet.

Leif Brunnegård

Nästa nummer av Västgötabygden

kommer i vecka 8. Manusstopp den 10 januari 2010. Men skicka gärna material tidigare.

Författarna i denna skrift är själva ansvariga för innehållet i sina artiklar. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera insänt material. Om inget annat anges, är artikelförfattaren också fotograf. Bidrag till tidningen och tips mottas tacksamt av redaktionen, liksom tidskrifter och böcker som önskas anmälda. De flesta texter och bilder publiceras på vår hemsida. Insända texter och bilder anses som godkända för publicering på vår hemsida.

Hej Tomtegubbar

Med hjälp av tomtar som varje jul finns på plats hos
Margareta Johansson i Asklanda önskar vi Er alla

**God Jul
och Gott Nytt År**

Redaktionskommittén

Foto Leif Brunnegård